

Nr 76

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 25 § och 129 § 8 mom. taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623); given Stockholms slott den 14 februari 1958.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av 25 § och 129 § 8 mom. taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623).

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I syfte att förenkla deklarationsförfarandet föreslås i propositionen att löntagare skall befrias från skyldighet att i allmän självdeklaration redovisa förmögenhet om bruttovärdet av hans tillgångar inte överstiger 50 000 kronor.

Vidare föreslås en ändring av taxeringsförordningens bestämmelser om arvode åt ledamot i prövningsnämnd.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 25 § och 129 § 8 mom. taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623)

Härigenom förordnas, att 25 § och 129 § 8 mom. taxeringsförordningen den 23 november 1956 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse:

25 §.

Allmän självdeklaration skall upptaga:

1) den skattskyldiges namn — —
— vid taxeringen,

5) *den skattskyldiges tillgångar och skulder vid slutet av beskattningsåret, ändå att förmögenheten icke uppgår till skattepliktigt belopp*, dock endast om och i den mån skattskyldighet för förmögenhet åligger honom,

6) beloppet av — — — dennes hemortskommun.

Allmän självdeklaration — — — denna förordning.

Har skattskyldig — — — sådan förmögenhet.

Belopp, som — — — öretal bortfalla.

Föreslagen lydelse:

25 §.

Allmän självdeklaration skall upptaga:

1) den skattskyldiges namn — —
— vid taxeringen,

5) tillgångar och skulder vid slutet av beskattningsåret, dock endast om och i den mån skattskyldighet för förmögenhet åligger *den skattskyldige samt — såvitt avser fysik person som icke har att redovisa inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse — om värdet av tillgångarna överstiger 50 000 kronor*,

6) beloppet av — — — dennes hemortskommun.

Allmän självdeklaration — — — denna förordning.

Har skattskyldig — — — sådan förmögenhet.

Hava makar, som ingått äktenskap före ingången av beskattningsåret och levtt tillsammans under större delen därav, var för sig haft förmögenhet, skall vardera makens skyldighet att enligt 5) härovan i självdeklarationen upptaga tillgångar och skulder bedömas med hänsyn såväl till det sammanlagda värdet av boets tillgångar som till arten av makarnas inkomster.

Belopp, som — — — öretal bortfalla.

Nuvarande lydelse:

129 §.

8 mom. Sådan ledamot i prövningsnämnd, som icke är befattningshavare i statens tjänst, äger för tid, varunder han varit inkallad till tjänstgöring, åtnjuta arvode med trettio kronor om dagen. Ledamot, som är befattningshavare i statens tjänst, skall för tjänstgöringen åtnjuta, jämte ersättning för avlöningsförmåner, som han får avstå under tjänstledighet för ifrågavarande uppdrag, arvode med belopp, som bestämmes av Kungl. Maj:t. Därjämte skall ledamot i förekommande fall åtnjuta resekostnadsersättning och traktamente enligt rese- och traktamentsklass A i allmänna resereglementet.

Föreslagen lydelse:

129 §.

8 mom. Ledamot i prövningsnämnd åtnjuter för tid, varunder han varit inkallad till tjänstgöring, ersättning av statsmedel enligt grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft, såvitt angår 129 § 8 mom., dagen efter den då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling och i övrigt den 1 januari 1959.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 februari 1958.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om *vissa ändringar i taxeringsförordningen* samt anför därvid följande.

I en den 22 oktober 1957 till finansdepartementet inkommen skrivelse har *riksskattenämnden* anmält vissa frågor rörande förenkling av deklarationsförfarandet. I skrivelsen framläggs sålunda förslag om lättnader i skyldigheten att i allmän självdeklaration redovisa förmögenhet. Vidare förordas vissa ändringar i de nuvarande reglerna för beräkning av avdraget för försäkringspremier samt det särskilda ortsavdraget för ensamstående med barn.

Över framställningen har, efter remiss, *yttranden* avgivits av kammarrätten, statskontoret, statens organisationsnämnd, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kalmar, Gotlands, Kristianstads, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län, Landsorganisationen i Sverige, Riksförbundet Landsbygdens folk, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Sveriges akademikers centralorganisation, Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund samt Tjänstemännens centralorganisation.

I det följande behandlas först riksskattenämndens förslag beträffande förmögenhetsredovisningen. Därefter har i ett andra avsnitt upptagits övriga av riksskattenämnden aktualiserade frågor.

I detta sammanhang torde jag också få anmäla frågan om viss ändring av taxeringsförordningens bestämmelser angående arvode åt ledamot av prövningsnämnd.

I. Lättnader i skyldigheten att deklarerera förmögenhetstillgångar och skulder

Gällande bestämmelser. Enligt 25 § taxeringsförordningen skall allmän självdeklaration som avlämnas av den som är skattskyldig för förmögenhet upptaga bl. a. tillgångar och skulder vid slutet av beskattningsåret, ändå att förmögenheten icke uppgår till skattepliktigt belopp.

Skattskyldighet för förmögenhet åvilar fysiska personer, som är här i riket bosatta vid beskattningsårets utgång, oskifta dödsbon efter personer, som vid dödsfallet var bosatta här i riket, familjestiftelser samt vissa föreningar, samfund och andra liknande juridiska personer. Därjämte är utomlands bosatta fysiska personer och dödsbon efter sådana personer samt utländska bolag i princip skattskyldiga för här i riket nedlagd förmögenhet.

Innebörden av dessa bestämmelser är alltså bl. a. den att här i riket bosatt enskild person, som avger allmän självdeklaration, i deklarationen skall specificera sina förmögenhetstillgångar även om deras värde är obetydligt. Bestämmelser av sådan innebörd infördes i skattelagstiftningen år 1910 i samband med att förmögenhetsbeskattning infördes för första gången. Förmögenhetsbeskattningen var emellertid då hopkopplad med inkomstbeskattningen på så sätt att viss del av förmögenheten (ursprungligen 1/60 sedermera 1/100) lades till inkomsten och belades med s. k. inkomst- och förmögenhetsskatt. Även helt obetydliga förmögenheter påverkade därigenom skatten.

Sådan kombinerad inkomst- och förmögenhetsbeskattning skedde fram t. o. m. 1948 års taxering. Vid 1947 års riksdag beslöts en omläggning fr. o. m. 1949 års taxering av den statliga beskattningen, innebärande bl. a. att förmögenhetsbeskattningen frikopplades från inkomstbeskattningen. I samband därmed gjordes fysiska personers förmögenheter å högst 30 000 kronor helt skattefria. Det skattefria bottenbeloppet vid förmögenhetsbeskattningen har därefter höjts, år 1952 (fr. o. m. 1954 års taxering) till 50 000 kronor och år 1957 (fr. o. m. 1958 års taxering) till 80 000 kronor.

Uppgift om förmögenhet och om inkomst av kapital har tidigare lämnats i den allmänna självdeklarationens huvudblankett. Från och med innevarande år skall dessa uppgifter lämnas på särskild blankett (formulär nr 1 g) som fogas såsom bilaga till självdeklarationen.

Beträffande förmögenheten fordras alltid fullständig redovisning i deklarationen. Inkomst av kapital kan däremot numera i vissa fall deklarerars enligt en förenklad metod. Sedan 1957 års taxering beskattas nämligen inkomst av kapital i regel blott i den mån den överstiger ett skattefritt bottenbelopp, som då utgjorde 100 kronor för ogift skattskyldig och 200 kronor för makar gemensamt. Från och med 1958 års taxering tillämpas högre bottenbelopp, nämligen 300 kronor resp. 600 kronor. Enligt de av riksskattenämnden fastställda deklarationsformulären behöver den, vars behållna inkomst av kapital inte uppgår till skattefritt belopp, i regel inte lämna specifikation på inkomster och avdrag utan kan fullgöra sin deklARATIONSSKYLDIGHET i denna del genom att med ett kryss i en ruta utmärka, att inkomsten av kapital inte överstiger bottenbeloppet.

Riksskattenämndens skrivelse. I skrivelsen framhåller riksskattenämnden att utbrytandet av förvärvskällan inkomst av kapital och förmögenhetsredovisningen till särskilt bilageformulär skett för att på blanketterna kun-

na använda större och tydligare tryckstil och lämpligare radavstånd. Nämnden påpekar, att sådana skattskyldiga som varken äger förmögenhet eller har inkomst av kapital inte behöver lämna den nya deklarationsbilagan enligt formulär nr 1 g. För övriga skattskyldiga torde dock, förmodar nämnden, uppdelningen komma att innebära en viss omgång i deklarationsförfarandet.

Riksskattenämnden har därför funnit, att uppdelningen av deklarationsformuläret aktualiserar frågan om man alltjämt skall upprätthålla kravet på förmögenhetsredovisning även av dem som endast har mindre förmögenhetstillgångar. Nämnden framhåller, att förmögenhetsredovisningen i de fall där förmögenheten inte beskattas numera är av betydelse främst för taxeringskontrollen. Genom jämförelse med föregående års deklARATION kan taxeringsnämnden kontrollera om tillgångar försålts, vilket kan vara av betydelse för eventuell realisationsvinstbeskattning. Även för kontroll av gåvoskatten har förmögenhetsredovisningen visat sig vara av vikt. Sitt huvudsakliga värde för taxeringskontrollen har förmögenhetsredovisningen emellertid genom den möjlighet den bereder till s. k. kontantsammanställningar för undersökning om inkomsterna deklarerats riktigt.

Den kontroll, som förmögenhetsredovisningen möjliggör, är huvudsakligen av värde i fråga om jordbrukarnas och rörelseidkarnas deklARATIONER. Övriga deklARATIONER och då främst löntagarnas deklARATIONER, där denna kontrollmöjlighet i allmänhet inte erfordras, bör enligt skrivelsen inte betungas med generella förmögenhetsredovisningar bara för att vinna kontrollmöjligheter i ett mindre antal fall. Riksskattenämnden anför till slut följande.

Med hänsyn till angelägenheten av att kunna kontrollera fall, där stora bruttotillgångar finnas, torde en eventuell befrielse från uppgiftsskyldighet icke böra anknytas till en viss högsta nettoförmögenhet utan till bruttot av tillgångarna. Var gränsen för uppgiftsskyldighet skall dragas kan diskuteras. Enligt riksskattenämndens mening är det icke tillrådligt att sätta gränsen så högt som vid 80 000 kronor. Möjligen skulle syftet med reformen i huvudsak vinnas redan om beloppet sattes vid 25 000 kronor.

Remissyttrandena. Riksskattenämndens förslag tillstyrkes i princip av länsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Jönköpings, Skaraborgs och Västmanlands län, Landsorganisationen i Sverige, Sveriges akademikers centralorganisation, Tjänstemännens centralorganisation, Riksförbundet Landsbygdens folk, Svenska försäkringsbolags riksförbund och Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund. I vissa av dessa yttranden uttalas dock viss tveksamhet.

Avstyrkande yttranden föreligger från statskontoret, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Kalmar, Kristianstads, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Värmlands, Örebro, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län. Flera av de avstyrkande myndigheterna synes dock ha varit av den uppfattningen att riksskatte-

nämndens förslag i fråga om förmögenhetsredovisningen avsett även jordbrukares och rörelseidkares deklARATIONER.

Kammarrätten och länsstyrelsen i Gotlands län ger uttryck åt allmän tveksamhet inför förslaget.

Flertalet av de remissmyndigheter som avstyrkt förslaget har framhållit, att ett genomförande av detsamma kommer att minska möjligheterna till *taxeringskontroll*. Vidare påpekas i flera yttranden, att uppgift om storleken av och förändringarna i även små förmögenheter ofta är nödvändiga vid medgivande av extra avdrag för nedsatt skatteförmåga.

Överståthållarämbetet förklarar sålunda att, för en rätt bedömning av yrkanden om extra avdrag för nedsatt skatteförmåga — i Stockholm sannolikt många tiotusental årligen — en fullständig förmögenhetsredovisning knappast kan undvaras.

Länsstyrelsen i Örebro län anför.

Vad gäller övriga skattskyldiga, exempelvis löntagare, är väl tillgång till uppgifter angående smärre tillgångar många gånger icke av betydelse för taxeringen. Det bör dock framhållas, att även för dylika skattskyldiga ofta nog en bedömning av hela deras ekonomiska ställning måste göras vid taxeringen. Det nu sagda är särskilt av betydelse, när fråga uppkommer att tillerkänna skattskyldig extra avdrag för nedsatt skatteförmåga. Det förekommer ofta att framställning härom göres av skattskyldiga, som äga förmögenhetstillgångar på 15 000 å 20 000 kr. och varje år öka sin förmögenhet. Möjligheterna att bedöma, huruvida behov av skattelindring verkligen föreligger, skulle därför komma att väsentligt minska, om skyldigheten att i deklARATIONEN redovisa förmögenhetstillgångar inskränktes på sätt riksskatte-nämnden föreslagit. Detta synes betänkligt icke minst med hänsyn till att det i viss utsträckning åligger beskattningsnämnderna att medgiva extra avdrag för nedsatt skatteförmåga utan att framställning härom göres av den skattskyldige själv. Möjligheterna för taxeringsnämndens ordförande att före avgörande av frågor av denna art inforra uppgifter angående förmögenhetsinnehav äro mycket små med hänsyn till den relativt korta tid som står honom till buds för fullgörande av sitt uppdrag samt den mångfald arbetsuppgifter som åligger honom.

Länsstyrelserna i Kristianstads, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län anför liknande synpunkter.

Länsstyrelsen i Uppsala län anser att — om riksskattenämndens förslag genomföres — fullständig förmögenhetsredovisning bör lämnas om framställning göres om extra avdrag.

Överståthållarämbetet och *länsstyrelsen i Kristianstads län* framhåller vidare, att den i förmögenhetsredovisningen ingående specifikation av skulder är av betydelse vid kontroll av gäldränteavdrag.

Länsstyrelserna i Östergötlands, Kalmar, Kristianstads, Älvsborgs och Norrbottens län påpekar att beträffande vissa löntagare förmögenhetsredovisningen är av samma betydelse som i fråga om rörelseidkare. Därvid omnämnas särskilt vissa kategorier läkare och veterinärer samt arkitekter, ingenjörer, mätningmän, försäkringsinspektörer, personer som uppbär

drickspengar, byggnadshantverkare utan fast anställning, delägare i familjebolag m. fl. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* anser att kravet på förmögenhetsredovisning bör i varje fall bibehållas — förutom för jordbrukare och rörelseidkare — även för ägare av annan fastighet.

Länsstyrelserna i Älvsborgs, Värmlands, Gävleborgs och Norrbottens län uttalar tvekan inför en bestämmelse som ålägger vissa kategorier skattskyldiga längre gående skyldigheter i deklara-tionshänseende än andra. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anför härom följande.

Länsstyrelsen anser icke, att kravet på fullständig förmögenhetsredovisning kan släppas beträffande skattskyldiga, som redovisa inkomst av jordbruk eller rörelse, då möjligheterna till s. k. kontantkalkyler med hänsyn till taxeringens effektivitet ej lämpligen böra beskäras. Däremot synes hinder i och för sig ej möta mot en begränsning av rena löntagares skyldighet att redovisa förmögenhet, alldenstund behovet av kontrollmöjligheter beträffande denna grupp av skattskyldiga ej ens tillnärmelsevis gör sig gällande i samma grad som beträffande jordbrukare och rörelseidkare. Emellertid finner länsstyrelsen det väcka principiella betänkligheter att för ifyllandet av ett för alla skattskyldiga gemensamt formulär införa olika bestämmelser för olika grupper i all synnerhet som någon bestämd avgränsning mellan grupperna ej låter sig göra. Gränsen mellan inkomstslagen tjänst och rörelse är ganska flytande och exempelvis läkare och agenter kunde mången gång sväva i tvivelsmål angående omfattningen av skyldigheten att redovisa förmögenhet.

I några yttranden ifrågasätts om förenkling uppnås när förmögenhetsredovisningen för flertalet löntagare slopas. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* förmodar att en sådan reform inte kan medföra någon förenkling av deklara-tionsformulären. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anför följande.

Det merarbete, som ligger i en ordentlig förmögenhetsredovisning, är i regel ringa i förhållande till det arbete, som en deklaratant måste nedlägga om han vill göra en ordentlig deklara-tion. Att hava en riktig sammanställning över tillgångar och skulder är ett led i deklaratantens egen kontroll av inkomstdeklara-tionen och ofta ett viktigt led i denna kontroll. — — —

Erfarenheten visar, att undantagsregler, som införas i förenklingssyfte, i själva verket vålla mera arbete, missförstånd och krångel än som svara mot vad den eventuella förenklingen som sådan betyder för vissa deklara-nter.

Även *överståthållarämbetet* befarar ett visst merarbete för taxeringsnämnderna och allmänheten, om riksskattenämndens förslag genomföres. Ämbe-tet anför härom.

Vid ett genomförande av riksskattenämndens nu ifrågavarande förslag skulle taxeringsmyndigheterna i de fall, där en förmögenhetsredovisning är av värde för att kunna åsätta en riktig taxering, bli nödgade att genom skriftväxling infordra erforderliga uppgifter. Följden skulle bli ökad arbetsbelastning för myndigheterna samt besvär och irritation för de skattskyldiga. Det kan icke heller förbises, att i många fall skriftväxling på grund av tidsnöd eller andra orsaker skulle underlätas med skattebortfall som följd.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anser att möjligheten att i efterhand infordra förmögenhetsuppgifter från de skattskyldiga inte uppväger förslagetts nackdelar ur kontrollsynpunkt. Länsstyrelsen anför.

Emot det sagda kan måhända invändas, att vederbörande deklarationsgranskare även i fortsättningen har möjlighet att från de skattskyldiga begära uppgifter angående tillgångar och skulder i den mån sådana uppgifter erfordras. Det väsentliga värdet av förmögenhetsredovisningen ur kontrollsynpunkt ligger emellertid i att förmögenhetsutvecklingen framgår av deklarationsmaterialet och är till ledning för granskarens val av vilka deklARATIONER som äro mera i behov av särskild utredning än övriga. I detta sammanhang må framhållas, att en dålig förmögenhetsställning respektive en försämring av ställningen ofta utgör skäl för taxeringsmyndigheterna att godtaga en deklarerad inkomst, som ur vissa synpunkter kan förefalla anmärkningsvärt låg.

Länsstyrelsen i Kristianstads län har vidare beträffande tre taxeringsdistrikt undersökt deklarationsmaterialet för att utröna i vilken utsträckning de skattskyldiga för närvarande betungas med lämnandet av mindre nödvändiga förmögenhetsuppgifter i deklARATIONERNA. Undersökningen har omfattat sammanlagt 5 230 deklARATIONER. Av dessa innehöll 2 923 st. förmögenhetsredovisning, därav 1 693 med ett bruttovärde som understeg 25 000 kronor. Av sistnämnda 1 693 förmögenhetsuppgifter bedömer länsstyrelsen 735 st. eller 43 procent såsom varande av intresse för taxeringen. Återstoden av de deklARATIONER där förmögenhet redovisats men bruttovärdet understiger 25 000 kronor utgör 958 st., motsvarande 18 procent av hela det undersökta materialet och 33 procent av de deklARATIONER, där förmögenhetsuppgifter lämnats.

Den ifrågasatta befrielsen från uppgiftsskyldighet bör enligt riksskatte-nämnden anknytas till tillgångarnas bruttovärde. Några invändningar här- emot har inte framkommit under remissbehandlingen. I fråga om beloppsgränsen har olika meningar gjort sig gällande. Mot den av riksskatte-nämnden antydda gränsen 25 000 kronor har invändningar rests i några yttran- den.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser att en eventuell begränsning i uppgiftsskyldigheten bör avse allenast den som inte har bruttotillgångar till belopp överstigande 5 000 kronor och som inte heller har skulder överstigande 5 000 kronor.

Länsstyrelserna i Örebro och Gävleborgs län förordar att, om riksskatte-nämndens förslag genomföres, beloppsgränsen bestämmes till 10 000 kronor. Sistnämnda länsstyrelse framhåller att detta belopp bättre svarar mot det kapital, för vars avkastning skattefrihet föreligger. Även *länsstyrelsen i Södermanlands län* vill anknyta befrielsen från skyldigheten att deklARERA förmögenheten till bestämmelserna om det skattefria bottenavdraget vid beräkning av inkomst av kapital. Länsstyrelsen anför följande.

En naturlig gräns synes vara ett kapital, som beräknas avkasta 600 kronor om året, det vill säga den del av kapitalinkomsten som för gift skattskyldig icke tages till beskattning. Kapitalets storlek kan beräknas till 10 000 å 12 000 kronor. Även om detta förslag icke är så långtgående som riksskatte-nämndens uttalande, skulle det enligt länsstyrelsens åsikt likväl

bringa lättnad åt en icke oväsentlig del av de skattskyldiga vid deklarationens upprättande.

Tjänstemännens centralorganisation accepterar den gräns, som omnämnas i riksskattenämndens skrivelse, 25 000 kronor, men ifrågasätter om den inte kan kombineras med en supplementär regel. Organisationen anför här om följande.

Eventuellt kan man tänka sig den supplementära regeln, att befrielse medges antingen bruttot av tillgångarna icke uppgår till 25 000 kronor, *eller ock* att inkomsten av kapital icke överstiger 300 resp. 600 kronor. Härigenom torde man vinna det väsentliga syftet, nämligen dels att huvudparten av de skattskyldiga befrias från skyldighet att inkomma med särskild förmögensredovisning, eftersom dessas förmögenhet i allmänhet endast består av tillgångar med förhållandevis ringa värde, dels att återupptagandet av uppgift i huvudblanketten huruvida kapitalinkomsten överstigit 300 resp. 600 kronor icke behöver aktualiseras, i den händelse redovisningsskyldigheten för förmögenheten begränsas.

Departementschefen. När skyldigheten att i självdeklaration redovisa förmögenhet infördes, gällde sådana bestämmelser att även helt obetydliga förmögenheter beskattades genom den statliga inkomst- och förmögensskatten. Uppgifterna om förmögenhet i deklarationen lämnades därför ursprungligen i första hand till ledning för bestämmandet av skatten å förmögenhet, ehuru de givetvis även kunde användas för att kontrollera inkomstuppgifterna i deklarationen.

Efter 1947 års omläggning av den statliga beskattningen är emellertid förhållandena förändrade. Mindre förmögenheter beskattas numera inte alls. Blott ungefär 6 procent av inkomsttagarna blir taxerade till förmögensskatt. Förmögensuppgifternas direkta betydelse för förmögenhetstaxeringen är dock större än detta procenttal anger. Värdet av vissa slag av förmögenhetstillgångar är nämligen så pass svårbestämt att det synes naturligt att värderingsfrågan underställes taxeringsmyndigheterna. Detta förhållande gäller särskilt olika slag av tillgångar i jordbruk och rörelse, där de skattskyldiga ofta tillämpar värderingsprinciper, som visserligen godtas vid inkomsttaxeringen men inte kan accepteras vid förmögenhetstaxeringen. Klart är dock att för andra skattskyldiga än jordbrukare och rörelseidkare deklarationens uppgifter om förmögenhet i de flesta fall inte har någon direkt betydelse för taxeringen.

Under remissbehandlingen av riksskattenämndens skrivelse har från något håll ifrågasatts om någon förenkling skulle uppnås i det fall att förmögensredovisningen skulle slopas. Enligt min uppfattning är det dock klart att förmögensredovisningen medför ett icke obetydligt besvär för de skattskyldiga. Dessa måste för att kunna rätt ifylla förmögenhetssammanställningen bl. a. undersöka storleken av bankräntor, ehuru räntan måhända inte behöver deklarerats såsom inkomst, taga reda på kursen på premieobligationer och andra värdepapper m. m. Särskilt för löntagare och andra skattskyldiga som merendels inte har egen bokföring medför en så-

dan inventering och värdering av tillgångar ett merarbete som för den skattskyldige måste te sig som meningslöst, när det redan från början står klart att det rör sig om mindre belopp. Det är också känt att många skattskyldiga helt underlåter att fylla i förmögenhetssammanställningen även om de har redovisningspliktiga tillgångar, t. ex. på sparbanksbok.

Den viktigaste invändningen mot att genomföra lättnader i skyldigheten att deklarerera förmögenhet är att uppgift om tillgångar och skulder behövs för kontroll vid åsättandet av inkomsttaxering. Beträffande löntagares deklARATIONER — och det är enbart för dessa som en lättnad är ifrågasatt — sker dock den huvudsakliga kontrollen genom de uppgifter om utbetalade belopp som arbetsgivare lämnar. Blott i undantagsfall och för vissa speciella kategorier löntagare torde förmögenhetsredovisningen användas i kontrollsyfte. Flera av dessa kategorier är för övrigt sådana att en stor del av dithörande skattskyldiga alltjämt kommer vara skyldiga att deklarerera förmögenhet, även om deklARATIONSSKYLDIGHETEN skulle komma att inskränkas på sätt riksskattenämnden föreslagit.

I flera remissyttranden har påpekats att förändringar i små förmögenheter ofta är av betydelse, när extra avdrag för nedsatt skatteförmåga skall medges. Av intresse är därvid icke blott huruvida förmögenhetstillgångar finnes utan även om den skattskyldige under året ökat eller minskat sina tillgångar. I och för sig är det givetvis riktigt att den nuvarande förmögenhetsredovisningen är av värde vid bedömning av om förutsättningarna för extra avdrag är för handen. Jag kan dock inte finna att handläggningen av dessa frågor skulle så försvåras att man av den anledningen bör avstå från en reform. Flertalet fall av avdrag för nedsatt skatteförmåga återkommer år efter år. I den mån en gång fastslagits att vederbörande saknar förmögenhetstillgångar torde förnyade undersökningar följande år i regel inte erfordras. Om däremot konstaterats att den skattskyldige innehar t. ex. ett banktillgodohavande, kan det givetvis vara önskvärt att ett följande år undersöka huruvida detta ökat eller minskat under året. Om den föreslagna begränsningen i deklARATIONSSKYLDIGHETEN införes, torde dessa uppgifter få lov att inhämtas genom korrespondens med den skattskyldige. Olägenheterna härav torde dock inte böra överskattas. Just beträffande avdrag för nedsatt skatteförmåga erfordras redan nu i viss utsträckning brevväxling mellan taxeringsnämnden och den skattskyldige för att utröna beloppet av sjukvårdskostnader m. m. Härför användes på vissa håll — bl. a. inom Stockholms stad — stencilerade frågeformulär. Om dessa formulär utökas med en fråga om förmögenheten, torde besvarandet inte medföra nämnvärt merarbete för den skattskyldige.

I några remissyttranden har framförts betänkligheter mot att befria vissa skattskyldiga från skyldigheten att redovisa mindre förmögenheter, medan denna skyldighet skulle kvarstå för andra. Förmögenhetsuppgifterna i deklARATIONEN torde emellertid i den mån de inte behövs för åsättande av förmö-

genhetstaxering, närmast få anses såsom en kontrolluppgift. Eftersom omfattningen av skyldigheten att avge kontrolluppgifter i åtskilliga fall är avhängig av den verksamhet, som uppgiftslämnaren bedriver, torde inga principiella hinder föreligga mot att bibehålla skyldigheten att i obegränsad omfattning redovisa förmögenhetstillgångar blott för vissa kategorier skattskyldiga.

Med hänvisning till det nu anförda och då det måste anses synnerligen önskvärt att i görligaste mån förenkla deklarationsförfarandet, förordar jag sådan ändring i gällande bestämmelser att den, som inte har att deklarerat inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse, inte skall behöva redovisa förmögenhetstillgångar av mindre värde. Såsom riksskattenämnden framhållit bör tillgångarnas värde före avdrag för skulder vara avgörande.

Med den av riksskattenämnden förslagsvis angivna värdegränsen 25 000 kronor torde reformen komma att få betydelse huvudsakligen för löntagare och pensionärer med mindre sparkapital eller sportstuga o. d. Egnahemsägarna skulle däremot alltså i regel bli skyldiga att lämna förmögenhetsuppgifter i deklarationen. Fastigheten ingår nämligen bland tillgångarna med sitt taxeringsvärde även om den är högt belånad. Någon särskild anledning att avkräva egnahemsägare en årlig förmögenhetsredovisning finns inte, då ju fastighetens taxeringsvärde och på densamma belöpande skulder ändå framgår av fastighetsbilagan.

I och för sig skulle det naturligtvis kunna göras gällande, att gränsen borde sättas till 80 000 kronor. Härigenom skulle man uppnå överensstämmelse med skattepliktsgränsen. Innan närmare erfarenheter vunnits av hur en reform på detta område kommer att påverka taxeringskontrollen, är jag dock inte beredd att nu gå så långt. Efter övervägande av olika tänkbara alternativ har jag stannat för att föreslå en gräns vid 50 000 kronor. Med detta belopp kommer förenklingen av deklarationsförfarandet även att avse huvuddelen av egnahemsägarna.

Förslag till erforderliga ändringar i 25 § taxeringsförfordningen har utarbetats inom finansdepartementet. I fråga om författningsrummets avfattning må här endast påpekas att enligt den nuvarande lydelsen skall tillgångarna och skulderna upptagas i deklarationen »ändå att förmögenheten icke uppgår till skattepliktigt belopp». I det framlagda förslaget har dessa ord fått utgå. Av författningsrummets nya lydelse torde nämligen klart framgå att detta likväl skall gälla. Någon saklig ändring har sålunda icke åsyftats genom utslutningen av dessa ord.

II. Övriga av riksskattenämnden aktualiserade frågor

I sin ovannämnda skrivelse har riksskattenämnden även berört ett par andra punkter där enligt nämndens mening en förenkling av deklarationsförfarandet är möjlig. Nämnden har därvid framfört den uppfattningen att bestämmelserna om avdrag för försäkringspremier och om beräkning av ortsavdrag för vissa kategorier ensamstående bör överses ur förenklings-synpunkt.

I 46 § 2 mom. kommunalskattelagen finns bestämmelser om avdrag för avgifter och premier för sjuk-, olycksfalls-, arbetslöshets- och kapitalförsäkringar o. d. Avdrag medges för ogift skattskyldig med minst 150 kronor och för makar gemensamt med minst 300 kronor. Har den skattskyldiges verkliga utgifter för sådana avgifter och premier överstigit minimibeloppet äger han åtnjuta avdrag för sina verkliga kostnader dock med högst 300 kronor för ogift och med 600 kronor för makar gemensamt. Maximibeloppet 600 kronor gäller även för ogift skattskyldig som haft hemmavarande eller av honom helt eller delvis underhållet barn som stått under hans vårdnad. — Dessa bestämmelser, som fick sin nuvarande utformning genom beslut av 1955 års riksdag, tillämpades första gången vid 1957 års taxering.

Ortsavdrag medges vid taxering till statlig inkomstskatt och till kommunal inkomstskatt med följande belopp (fr. o. m. 1959 års taxering).

Ortsgrupp	Gift med maken sammanlevande skattskyldig	Ensam skattskyldig med barn	Ensamstående skattskyldig
II	3 520	2 640	1 760
III	3 680	2 760	1 840
IV	3 840	2 880	1 920
V	4 000	3 000	2 000

Ortsavdrag såsom för gift erhåller även sådan ogift (änkling, änka, frånskild), som under beskattningsåret haft hemmavarande barn och husföreståndarinna. Ortsavdrag för ensam skattskyldig med barn tillkommer den som är ogift (änkling, änka, hemskild, frånskild liksom även gift med maken inte sammanlevande skattskyldig) och som

- a) haft hemmavarande barn som stått under hans vårdnad eller
- b) haft helt eller delvis underhållet barn som stått under hans vårdnad eller ock
- c) helt eller delvis underhållet barn som inte stått under hans vårdnad, därest han inte levt tillsammans med den som haft vårdnaden om barnet.

För att underhållsskyldigheten mot barn skall påverka Ortsavdraget fordras alltid att rätt till allmänt barnbidrag för barnet förelegat.

Förutsättningarna för att ensam skattskyldig med barn vid taxering till statlig inkomstskatt skall erhålla ett i förhållande till ensamma skattskyldiga förhöjt Ortsavdrag erhöi sin nuvarande utformning vid 1947 års omläggning av den statliga beskattningen. Efter beslut av 1957 års riksdag gäller samma regler från och med 1959 års taxering vid taxeringen till kommunal inkomstskatt.

Riksskattenämndens skrivelse. I sin skrivelse framhåller riksskattenämnden att, såsom bestämmelserna om avdrag för försäkringspremier är ut-

formade, det ställer sig svårt att i deklaraformuläret enkelt och lättfattligt förklara innebörden av bestämmelserna. För de skattskyldiga skulle det självfallet vara en lättnad att slippa sätta sig in i regler av så pass svårtillgänglig natur.

Riksskattenämnden finner även de uppgifter som måste lämnas i den allmänna självdeklarationen till ledning för beräkning av ortsavdrag för ensamstående med barn synnerligen detaljerade. Utan att taga direkt ställning till frågan vill nämnden blott antyda en möjlighet, nämligen om icke den skattelättnad, som i nu ifrågavarande hänseende tillerkänts dessa skattskyldiga, i stället kunde — efter yrkande i det särskilda fallet — lämnas såsom ett extra avdrag för nedsatt skatteförmåga.

Remissyttrandena. Ett flertal remissinstanser anser i likhet med riksskattenämnden att gällande bestämmelser om avdrag för försäkringspremier bör omarbetas. Denna uppfattning framföres av *statskontoret*, *överståthållarämbetet*, *15 länsstyrelser* och *Svenska försäkringsbolags riksförbund* samt ehuru med viss tvekan av *Riksförbundet Landsbygdens folk* och *Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund*. Däremot anser *kammarrätten*, *4 länsstyrelser*, *Landsorganisationen i Sverige*, *Sveriges akademikers centralorganisation* och *Tjänstemännens centralorganisation* att någon ändring i nuvarande bestämmelser för närvarande inte bör göras. I sistnämnda yttranden framhålles att fråga är om en nyligen införd lagstiftning och att det är rimligt att avvakta ytterligare några taxeringar, innan en slutgiltig bedömning av schablonavdragets för- och nackdelar göres.

I fråga om behovet av en översyn av bestämmelserna om ortsavdrag får riksskattenämnden instämmanden från *statskontoret*, *14 länsstyrelser*, *Riksförbundet Landsbygdens folk* och *Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund*. Förslaget avstyrkes däremot av *kammarrätten*, *överståthållarämbetet*, *5 länsstyrelser*, *Sveriges akademikers centralorganisation*, *Tjänstemännens centralorganisation* och *Svenska försäkringsbolags riksförbund*. Slutligen har *Landsorganisationen i Sverige* inte ansett sig kunna ta ställning till riksskattenämndens synpunkter i denna fråga, eftersom skrivelsen varken innehåller materiell motivering eller utmynnar i något formellt förslag.

Såsom skäl för avstyrkande av riksskattenämndens uppslag att överse bestämmelserna om ortsavdrag har framhållits bl. a. att frågan om ensamstående barnförsörjares beskattning för närvarande utredes av 1957 års sambeskattningsrevision. Vidare framhålles att ett avskaffande av de särskilda ortsavdragen för denna kategori skattskyldiga torde komma att medföra orättvisa mot en grupp, som är i stort behov av skattelindring.

Departementschefen. De nya bestämmelserna om schablonavdrag för försäkringspremier tillämpades första gången vid 1957 års taxering. Det torde inte vara möjligt att på grundval av endast ett års tillämpning avgöra om bestämmelserna medfört den avsedda förenklingen i deklaraformuläret

eller inte. Det ligger ju i sakens natur att det tar en viss tid innan allmänheten blir förtrogen med nyheter på detta område. I detta sammanhang bör också uppmärksammas att ett slopande av schablonavdragen i många fall skulle föranleda skatteskärpningar. Även denna sida av saken måste givetvis beaktas. I likhet med flera remissinstanser anser jag ytterligare erfarenheter böra avvaktas innan reglerna om schablonavdrag upptages till förnyad prövning.

Vad härefter angår den av riksskattenämnden ifrågasatta ändringen av bestämmelserna om ortsavdrag, får jag erinra om att genom beslut av förra årets riksdag de kommunala ortsavdragen uppräknats till samma belopp som de statliga. Beslutet innebar bl. a. att för ensamstående skattskyldig med barn införts ett särskilt avdrag vid kommunaltaxeringen, som motsvarar ett och ett halvt ortsavdrag för ogift. På den statliga sidan fanns redan tidigare ett dylikt förhöjt ortsavdrag. Enligt min mening bör det nu icke komma i fråga att slopa detta avdrag. Självfallet utesluter inte detta, att det sedermera, som ett resultat av 1957 års sambeskattningsrevisions arbete, kan visa sig möjligt att omarbete reglerna så att den praktiska tillämpningen blir enklare än för närvarande.

III. Bestämmelserna om arvode åt ledamot i prövningsnämnd

Gällande bestämmelser. Bestämmelserna om arvode åt ledamot i prövningsnämnd återfinnes i 129 § taxeringsförordningen. För sådan ledamot i prövningsnämnd som inte är befattningshavare i statens tjänst är arvodet bestämt till 30 kronor om dagen under tid, varunder han varit inkallad till tjänstgöring. Sådan ledamot, som är befattningshavare i statens tjänst, erhåller enligt samma författningsbestämmelse dels ersättning för avlöningsförmåner, som han får avstå under tjänstledighet för uppdraget, och dels arvode med belopp som bestämmes av Kungl. Maj:t. Enligt Kungl. brev den 24 maj 1957 utgör arvodet till statsanställd prövningsnämndsledamot 30 kronor för dag.

Arvode till ledamot i fastighetsprövningsnämnd utgår efter samma grunder.

Departementschefen. Möjlighet att ge ledamot i prövningsnämnd ersättning för avlöningsförmåner, som han får avstå under tjänstledighet för uppdraget, föreligger f. n. blott i fråga om ledamot som är anställd i statens tjänst. Det har emellertid visat sig, att behov kan föreligga att ge sådan ersättning även åt annan prövningsnämndsledamot. Frågan har närmast aktualiserats därav att en kommunalt anställd tjänsteman, som i december 1956 förordnats såsom ledamot av den mellankommunala prövningsnämnden, fått vidkännas avdrag å lönen under tjänstledighet för tjänstgöring i nämnden.

Det kan framhållas att enligt 173 § 2 mom. taxeringsförordningen ersättning av statsverket till de särskilda ledamöter av kammarrätten som delta-

ger vid handläggningen av vissa mål angående fastighetstaxering utgår enligt grunder som fastställs av Kungl. Maj:t. Även ersättningarna till ledamöter och suppleanter i riksskattenämnden och centrala uppborrdsnämnden fastställs av Kungl. Maj:t.

Jämväl i fråga om ersättning till ledamot i provningsnämnd bör det ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma de grunder efter vilka ersättningen skall utgå. Jag förordar sålunda att 129 § 8 mom. taxeringsförordningen ändras i enlighet härmed.

IV. Departementschefens hemställan

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga inom finansdepartementet upprättat förslag till *förordning om ändrad lydelse av 25 § och 129 § 8 mom. taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623)*.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Rein Hinno